

ЦЕНА 4 ДИНАРА

Поштарнија плаћена у готову.
27 април 1924.

Издавац сваке недеље.
Година II. број 17.

КОМЕДИЈА

ЧАСОПИС ЗА ПОЗОРИШТЕ, МУЗИКУ И ФИЛМ.

Уредник Никола Трајковић.

Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зринић, директор „Илустрованог Листа“.

Успех г. Јурењева у Монте-Карлу

Велики баритон г. Јурањев, члан београдске Опere, који је недавно гостовао са успехом у кнезевској Опери у Монте-Карлу, у својој најуспешнијој партији, Риголету. Veliki bariton g. Jurenjev, član beogradske Opere, koji je nedavno gostovao sa uspehom u kneževskoj Operi u Monte-Karlu, u svojoj najuspelijoj partiji, Rigoletu.

Једна велика реприза на београдској позорници
Шекспиров »Краль Лир«

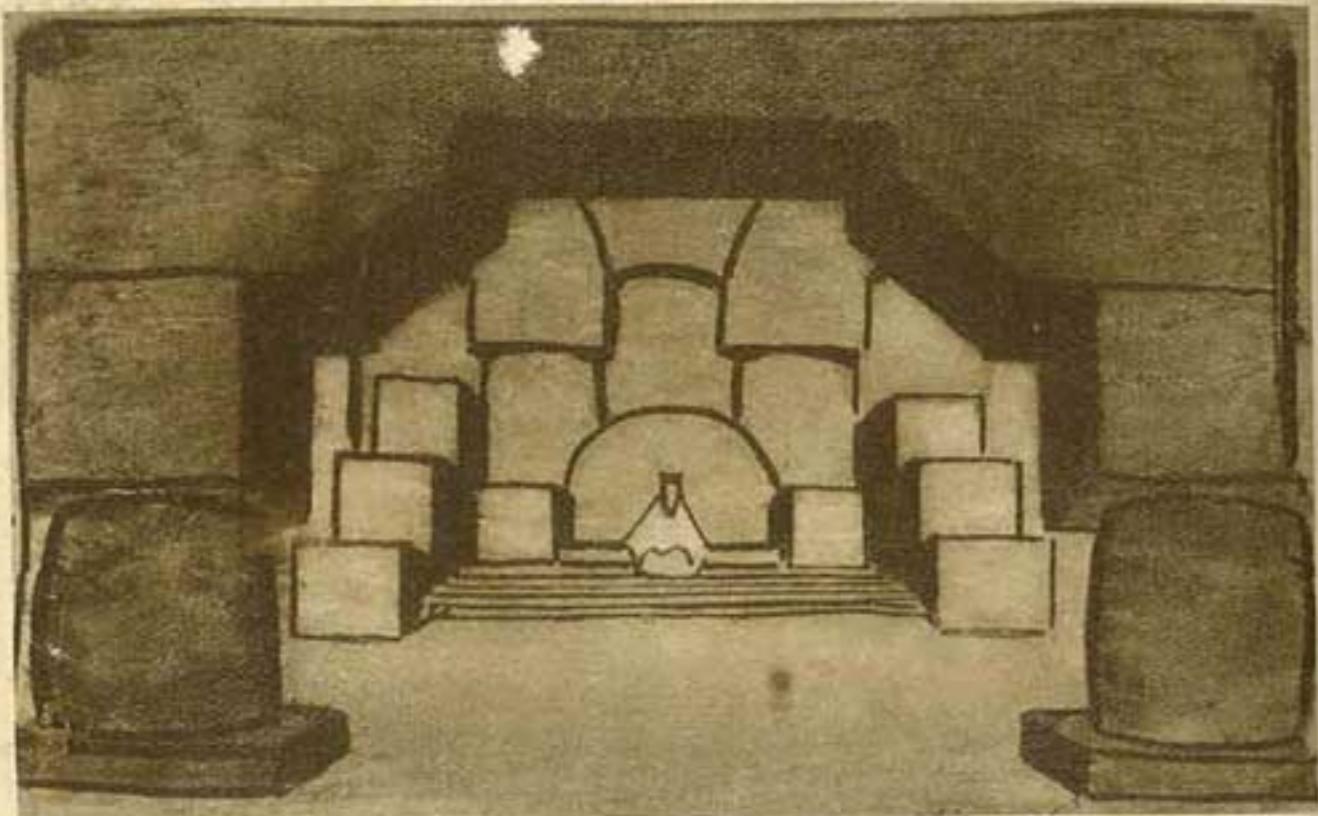
У току ове недеље, одмах после ускршњих празника, — ако само каква техничка препрека не омете — даће се на београдској позорници реприза Шекспирове грандиозне трагедије »Краль Лир«. Непотребно је на овом месту говорити о самој трагедији, једној од најбољих које је Шекспир написао а најувештијих и најтрагичнијих које је људски ум, дао кроз све векове.

»Краль Лир« спрема се у режији г. Исаиловића. Насловну улогу играће г. Милутиновић а остale улоге подељене су нашим најбољим драмским уметницима. Декор и костими су од г. Леонида и г-ђе Риме Браиловски.

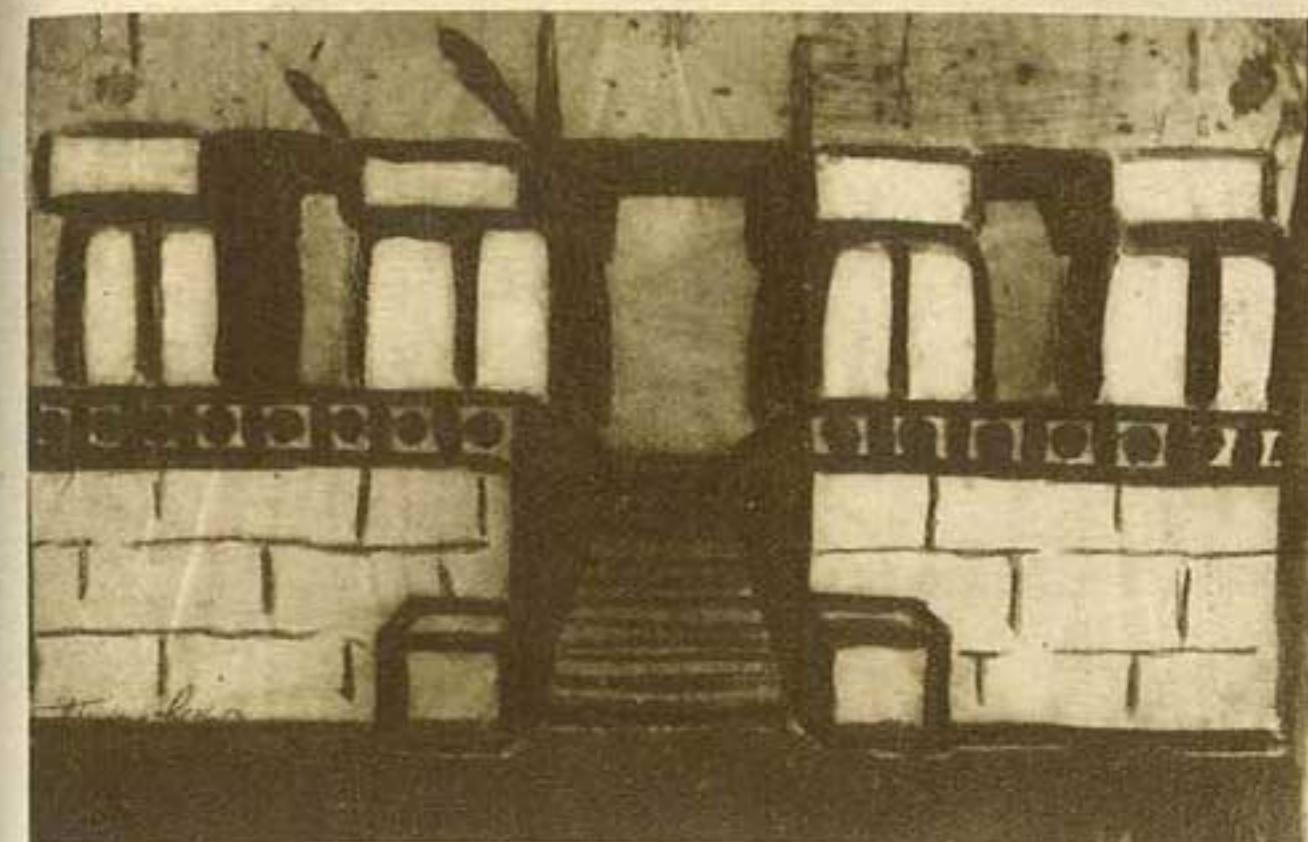
И артистички и технички ово ће бити један од најзначајнијих новитета које ће нам ове сезоне интересовање је све веће у корружити београдско позориште, и лико се дан репризе приближује.

Скица за маску и костим краља Лира у сцени „Бура“, од г. Леонида и г-ђе Риме Браиловски.

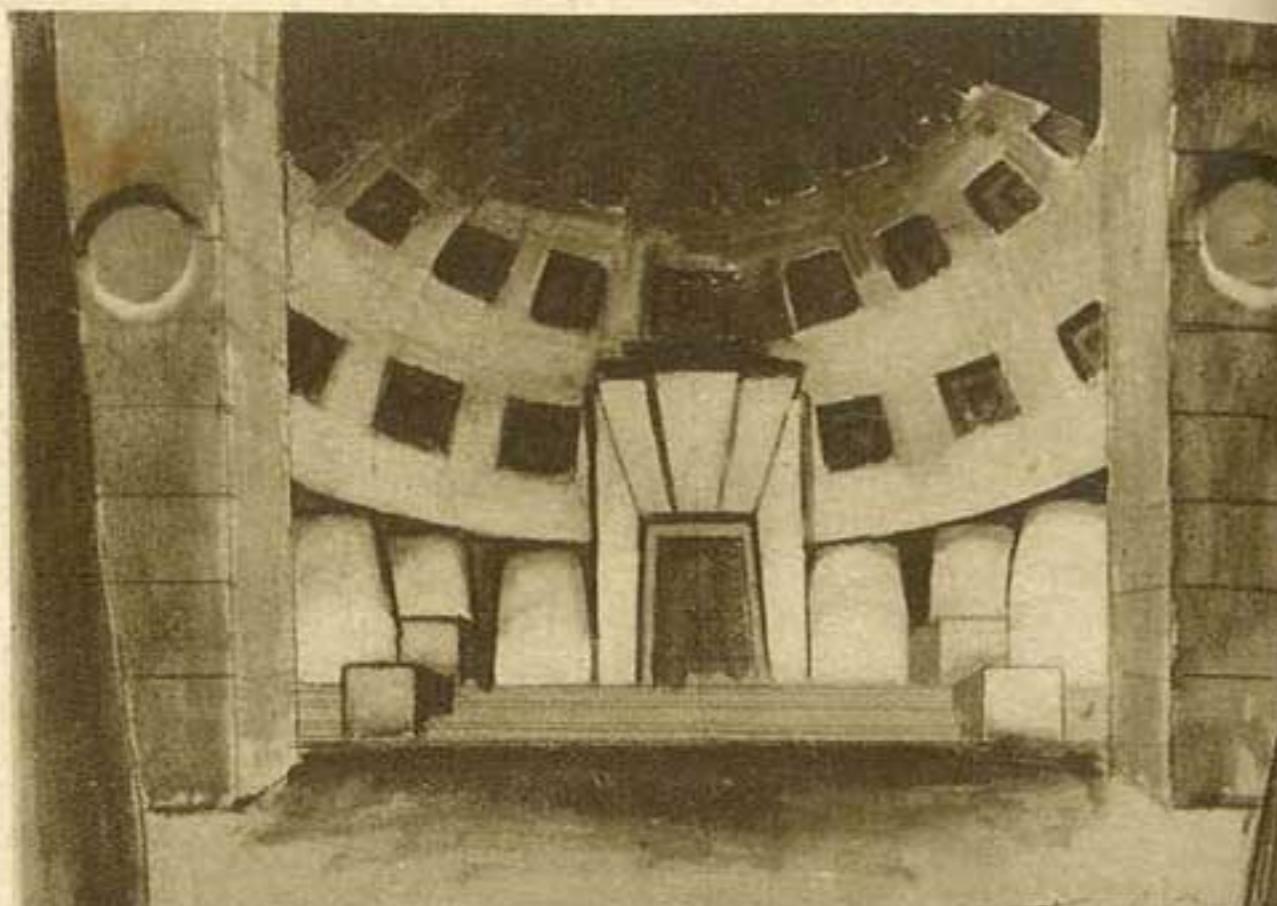
Скица за декор: Код Краља Лира, од г. Леонида и г-ђе Риме Браиловски.

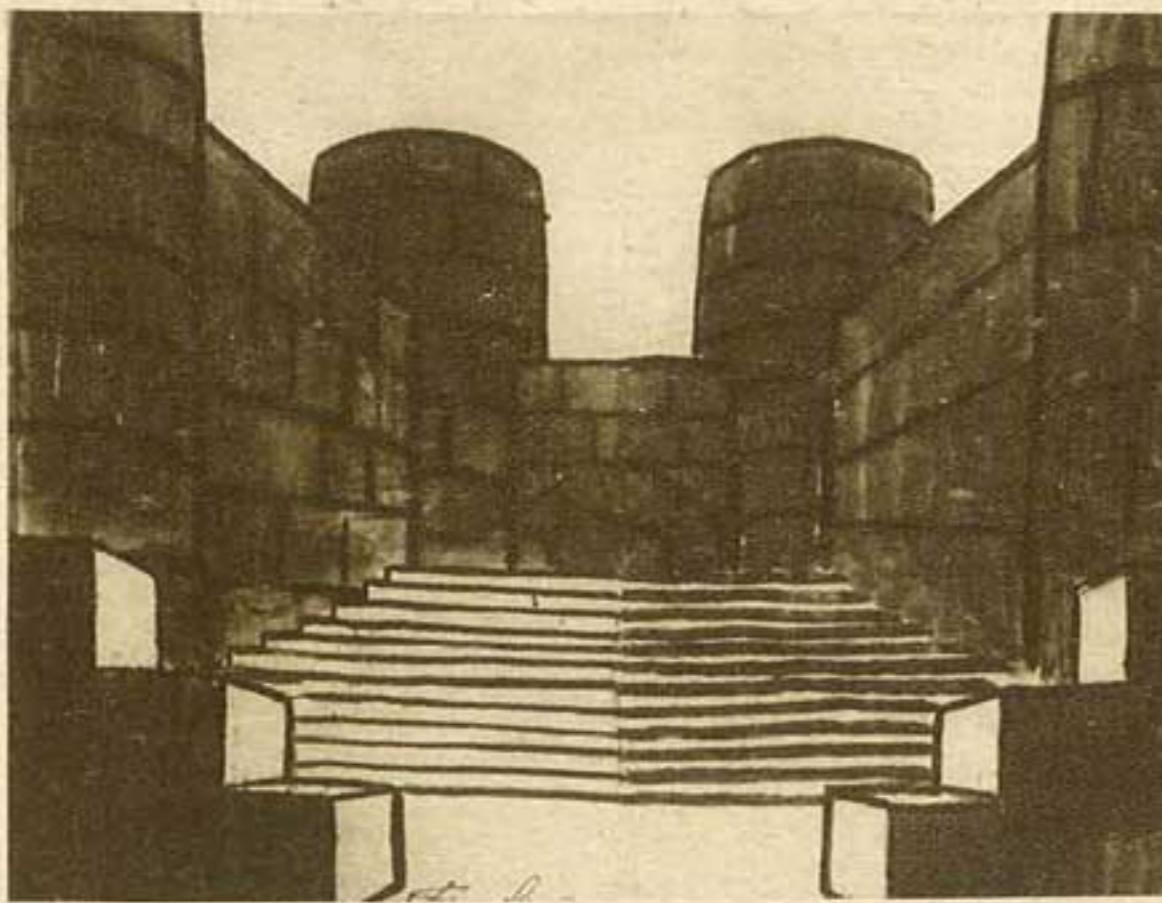
Скица за сцену: Код кнеза Корнвала. — Skica za scenu: Kod kneza Kornvala.

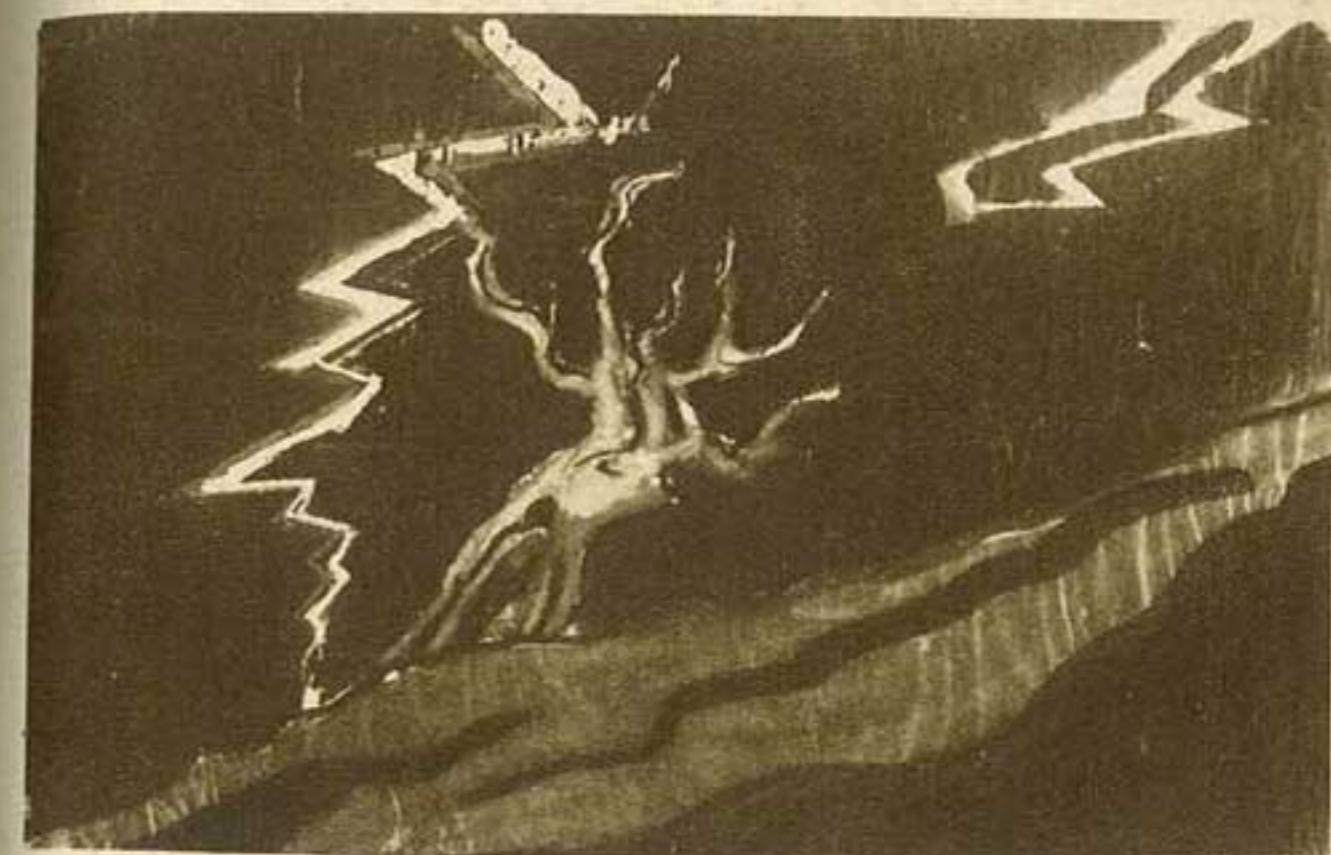
Скица за сцену: Логор. — Skica za scenu: Logor.

Сцена код кнеза Глостера. — Scena kod kneza Glostera.

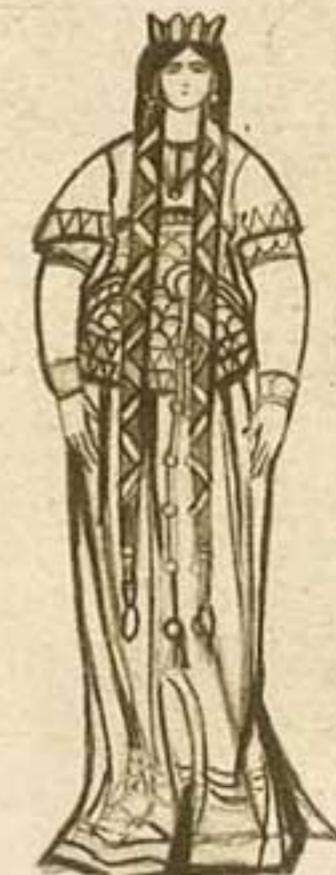
Сцена за двориште замка Корнвала. — Scena za dvorište zamka Kornvala.

Скица за пустинју у бури. — Skica za pustinju u buri.

Сцена у одјију код Глостера. — Scena u odaji kod Glostera.

Скица за костим Корделије. — Skica za kostim Kordeliije.

Скица за сцену „Дувр“. — Skica za scenu „Dogr“.

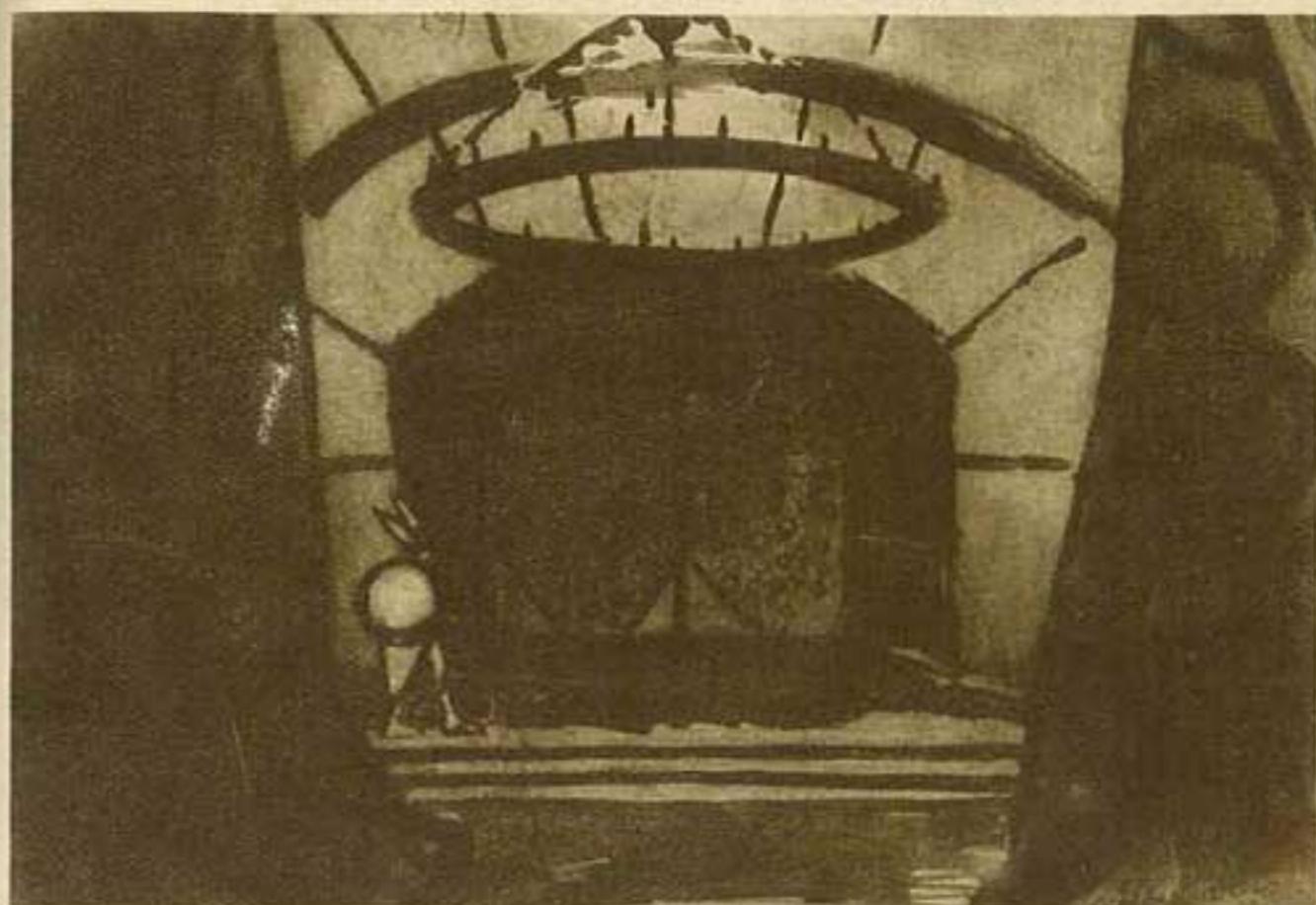
Ратни костим Гонериле и Регине, кћери Лире. — Ratni kostim Gonerile i Reginе, kćeri Lirove.

Костим Корнвала. — Kostim Kornvala.

Две карактеристичне скице за костим војника и официра у „Краљу Лиру“, — Dve karakteristične skice za kostim vojnika i oficira u „Kralju Liru“.

Двор кнеза од Албеније. — Dvor kneza od Albenije.

У граду мошеја

Народно Позориште у Скопљу

У граду прошлости и будућности, где сива минара штрче у натмурено небо у граду који је окружен бескрајним туробним гробљима; већ десет година уметнички буја, а материјално вегетира народно позориште. Није томе крива публика која је одушевљена њиме, није томе крива Управа која га води преко свих препрека, криви су надлежни који или не увиђају велики значај културни и национални овог позоришта, или прелазе преко тога онако равнотешно, како се крај свих ствари на метроноле прелази у наше време.

А скопљанско позориште иде напред, иде енергично и освајачки. Александар Верешчагин режира и режира. Даје читав стил, нов и уметнички несумњив, и препораћа трупу склапајући је у складну хармонију.

После »Ане Карењине« са г-ђом Лесковом играла се Молијерова »Школа за жене« са Ми-

Г. Бранко Јовановић, члан Народ. Позоришта у Скопљу.

Г-ђа Ивка Раденковић као Офелија у „Хамлету“

хајлом Димитријевићем, сјајним посноцем Молијеровог репертоара; »Романтичне Душе« у режији Јосифа Срдановића са г-ђама Срдановићком и Раденковићком. Играо се »Отело« и »Хамлет« са г. Јосипом Павићем чланом Загребачког Казалишта у насловним улогама, и Живком Срдановићком као Дездемоном и Павом Слуком као краљицом Гертрудом. Кад-kad глуми Милорад Петровић вечно млад за позорницу и вечно темпераментан уметник.

Млади Бранко Јовановић израђује једну сложену фигуру за будућност и тако у граду мошеја и сенки, туробном и севдалијском, цвета живот уметнички нун стварања и воље бескрајне, али на жалост све се то не гледа како би требало у Београду.

Поводом премијере »Краља Лира«

Уредништво „Comoedie“ сматрало је за дужност да умоли г. Др. Светислава Стефановића, књижевника и познатог преводиоца Шекспира, да јој приликом репризе »Краља Лира«, у београдском Народ. Позоришту, изнесе своје мишљење о самој трагедији, преводу »Лира«, и превођењу Шекспира уопште код нас. Г. др. Стефановић се врло радо одазвао позиву „Comoedie“.

Радо се одазивам љубазном позиву »Комедије« да поводом премијере »Лира« дам њеним читаоцима неколико информација на постављена питања.

Неколико речи о самом »Лиру«.

У неколико речи мало се шта друго може рећи о »Лиру« од онога што сам рекао у предговору уза свој превод (издање »Времена«, Београд 1923). Изван сваке сумње, и у пркос свему »Лир« је једна од оних три или пет највећих драма Шекспирових, и уз

Dr. Светислав Стефановић. — Dr. Svetislav Stefanović.

Лаза Костић. — Laza Kostić

»Везаног Прометеја« и »Тројанкиње« једна од највећих лирских драма, целе светске литературе. Лесинг је једном дефинисао трагедију као »песничко дело које изазива сажаљење.« И можда од свих драма на свету »Лир је она која најпотпуније и најлепше илуструје ту дефиницију Лесингову. Не само субјективно-човечанском и кобно универзалном својом странином, него баш и оном социјалном потом коју сам у свом предговору истакао и овде је наглашавам. Јер те социјалне ноте, иначе ретке у класичној драми, има у »Лиру« врло дубоко дирнуте, и право је чудо да је баш Толстој није осетио: сажаљење са бедом и највећег и најмоћнијег од људи; сажаљење са општом људском беспомоћношћу пред влашћу стихија; сажаљење са неправедном и

неједнаком поделом добара и сре- увек не само једна радост оства-
ће у самом људском друштву. рења него и један још дубљи бол
Желео сам да при неопходно по- самог стварања.

требним сачењима текста, при
удешавању ове огромне драме за поред осталог и сама техника
позорнице, остану поштећена она поезије до највеће важности, па
места, где је таnota изражена и није чудо што се данас, у добу
наглашена; а и у самом свом пре- разлабављене песничке технике
воду обратио сам нарочиту паж- и враћања на најпримитивније
њу на та места и дао ту неколико песничке изражаваје, и у литератури превода осећа дах времена.
особнијих интерпретација.

О преводу „Лира“.

Кад је реч о преводу »Лира« могу само указати на своје раније чланке и есеје о вештини превођења (у »Времену« и »Мисли«), а пре свега на примену мојих начела превођења, у мојим сопственим преводима. Прешао сам и преко метода слободног превођења, и преко метода препевавања, и преко најстаријег и сада опет поновљеног најновијег и морам рећи најгорег метода — превођења поезије у прози. Сви су ти методи и иначе и па Шекспиру окушани и пре нас, у другим литературама. (Види нарочито Гундолфову књигу о Шекспиру у Немачкој.) Мислим да би се принцип превођења могао исказати у једној компромисној формулама, после борбе да ли превод треба да је либералан (слободан) или литералан (т. ј. дословно веран); наиме, овако: што мање либералан (слободан), што више литералан (веран).

Наравно да и овде морам поновити оно што сам већ и раније имао прилике да кажем: ни најбољи превод није и не може бити никадовољно добар. Но утеха је при том та, да ни најбоље песничко дело не одговара потпуно самој песничкој мисли; да је између замисли и изражаваја

На послу превођења долази поезије до највеће важности, па места, где је таnota изражена и није чудо што се данас, у добу разлабављене песничке технике и враћања на најпримитивније песничке изражаваје, и у литератури превода осећа дах времена. Једна поплава рђавих превода, претакања најсублимније поезије у најбаналнију прозу — хоће да се из нужде, немоћи и неспособности огласи скоро за врлину. У толико ми је свако враћање и приближавање Шекспиру само још више драго.

Сви покушаји удаљавања од Шекспира у циљу тобожњег упршавања и веће јасноће, испадају обично на штету и Шекспира и превода. Од Шекспира се при том обично много шта одузме, а врло често се додаје што у њему нема, и што је самим тим већ излишно. За то се ја држим начела: што више Шекспира. Добро је примећено да је Шекспир и кад је пајтамнији јаснији у оригиналу него, например, у преводу Л. Костића. Да, Шекспир је најјаснији у својој оригиналној фрази. Зато је и у преводу потребно сачувати што више његове оригиналне фразе; по речима његовог Отела, ни одузевши што ради тобожњег упрошћења, ни додавши што ради улепшавања његових не ретко бруталних и грубих места.

Ради боље илустрације доносимо на другом месту упоредо чувени монолог Лиров у бури (2. појава III. чина) у преводу Л. Костића, новог хрватског од др. М. Богдановића и мене. Разлике

су очевидне, не толико у смислу, тао питање о Шекспирову ауторству, и неколико сасвим »само-
сталино«, т. ј. без познавања и једног дела одговарајуће критичке литературе, рађених тумачења и решења најтежих проблема Шекспирове драме, на при. »Хамлета«, од Љ. Недића па све до наших дана.

Најзад и то води нечemu и одаје на крају крајева ширење интереса за Шекспира. Макар и тако! На сваки начин, са Шекспиром се код нас у сваком погледу осетно измакло. Да се оде и даље, требаће нам још много и стално: Што више Шекспира!

Др. Свет. Стефановић.

Изабране сцене за „Comoediu“

Три разна превода Лировог монолога

Краљ Лир. III чин. 2 појава.

Лир. Олујо, духај, да ти прсне мех!
Провал' се, небо, пљуском поноћним,
да поплавиш пајвише звонаре!
Ви, крилатице, муње огњене,
што гром иза вас бије цепидуб,
спрж'те ми седу главу! Грому, трес!
те спљошти пупак свету дебелом!
Распрш'му плодву, сатри замет сав
назахвалнику грдном, човеку.

Напршти се, насејај! Кишо, пљус!
Ни дажд, ни муње нису ћери ми;
ви, стихије, ми чисте криве ништ',
не звах вас децом, царства недах вам,
не веже зазор вас, па слободно
разбацијте се; ту сам, ваш сам роб,
сиromах старац, јадан, презрен, слаб.
Ипак сте ви лизови услужни,
што пристасте уз клете ћери две
с висине ме по глави бијући
овако старој, седој. Грдно! О!

(Др. Л. Костић).

Lear. Дувайте вјетри, да вам лица прсну!
Дувайте! Бјесните! Пrolомите се,
Небеса, лијте, док не потопите,
Све куле наше и док пјетле им
Не удавите! Мунје сумпорне
И брзе попут мисли, претеће
Сромова, који дубље сјепају,
Саžežite mi сижеду главу. И ти,
О грmljavino, која тресеš sve,
Raspljоšti krupnu tu земаљску куглу
И природне sve razbij kalupe
Te jednim mahom uništi sve klice,
Iz kojih niče čovjek nezahvalnik!

Zatutnji iz sve snage! Sipaj vatru
I lijevaj даžd! Ni даžd ni vjetar, — grom
Ni strijele nisu moja djeca. Neću
Elementi, s okrutnosti vas krivit,
Jer vama nisam dao kraljevstvo
Ni djecom vas nazivao i vi mi
Pokornosti ne dugujete. Zato
Po miloj volji bjesnite, — i tu
Ja stojim, rob vaš, jadan, nemoćan,
Slab prezren starac, — al vam ipak velim,
Da ropske sluge ste, jer nebeske
Udružili ste svoje vojske vi
S dvije klete kћeri protiv tako stare
I сijede glave! O! Rugobe! O!

(Dr. Milan Bogdanović.)

*

Lipr. Дувайте ветри, да вам образи прсну!
Бесните, дувайте! А ви пљусци, и ви
Оркани, бљујте док не потопите
Све торњеве, и њине ветроказе.
Ви сумпорне и брзе ко мисли муње,
Претеће громова што цепају храшће,
Спржите моју седу главу. А ти,
Што све потресаш, громе, удри да спљоштиш
Дебелу облину земље, разби живота
Све форме, испљуј од једном све клице,
Што незахвалног праве човека!

Пуцај до миле воље! Пљуј ватру и воду!
Ни ветар, ни дажд, ни гром кћери ми нису.
Не бедим вас, ви стихије, немилошћу!
Никад вам нисам дао краљевство,
Ни звао вас децом. Вас не везује

Никакав потпис. Зато, дајте нек пада
Ужасно ваше уживање; ту сам,
Стојим, ваш роб, сиромах, немоћан, слаб
И презрен старац! Па ипак вас зовем
Понизним робљем што сте здружили
Са две опаке кћери ваше војске
Високо рођене, против једне главе
Овако старе, и овако седе.
O! O! то је срамно.

(Dr. С. Стевановић.)

Нови путеви балета

У Лондону гостује, у Covent шљању, а над њим се издиже Garden-у, балетска и оперска Просвећење. трупа Илеане Леондидов-Масера, Учествују чудни индуски бо-

са новим репертоаром. гови, богиња природе, купа бе-

Прва је ствар опера Атилија Парели, модерног талијанског композитора, чудна по ритму, коло и најзад се појављује Маја, боји и предмету. Садржај је сав лази одвајање од свега светског у контрастима ритма и боје.

Главна атракција јесте балет: Соба Снова Великога Могола. Писац и композитор је Пандит Шиам Шанкар (Индјанац). Он је пошао у митолошку древност. Велики цар Могол иде на одмор. Забављају га његове балерине. Он заспи. У сну има

Последњи је балет био: II саглаве Russo, једна огромна, на страна и зачињена руска ме-

три виђења. Прво виђење: Сунчани бог шавина и шаренило. Ту су цар, па- (из Веданске теогоније) игра. рица, царевић, мамушка, мужик, Друго: настаје битка између бо- шаљивција, и сви остали, чудно гова и демона; најзад свиће као везани и преплетени. Трупа је треће виђење: Буда, као велико пожњела велики успех.

Штраусов јубилеј у Бечу

У Бечу ће се одржати од нијска дела овог чуvenог мајстора, 2-ог до 14-ог маја 1924. год., ве- као и избор његових лиричних и камермузичких композиција. Ва- 60-ог рођендана композитора Dr. Још напоменути да ће се овом приликом дати први Рикард Штрауса.

На овим свечаностима изво- диће се сва драматична и симфо- „Schlagobers“.

Одликована на изложби у Турину 1911 г.

Само у овој радњи можете добити најбољу робу, највећи избор и фабричне цене

Мих. В. Вујовић
Кр. Александра 19.
Београд.

Чиновници и Сиротињо!!

Да бих дао могућност чиновницима и сиротињи, — који понајвише трпе новчану кризу — да и њима светли електрика и да их не трује гас, решно сам да свакоме уводим електричне инсталације на отплату у три рате.

За потребна обавештења обратити се Електро-Техничкој радњи

Јована М. Симића

Макензијева Бр. 5, Славија. Тел. 18-76

ГАЛЕРИЈА СЛИКА „Илустрованог листа“

Од 3. априла „Илустровани Лист“ проширује се знатно.

„Илустровани Лист“ излазиће на 24 стране мањега формата (данас излази само на 12 страна), и у складу своме броју доносиће као бесплатан прилог по једну уметничку слику величине данашњег „Илустрованог Листа“ и по 24 портрета виђенијих грађана и грађанки из целе земље, а ради узајамног упознавања.

ФАБРИЧНО СТОВАРИШТЕ
ТЕПИХА
и
ЗАВЕСА

ТРГОВИНА
ФИННИХ ПЛАТНА ПАМУЧНИХ и ЛАНЕНИХ,
СВИЛЕ, ПЛИША и МОКЕТА за НАМЕШТАЈ

Јосиф Јаролимек и Синови

БЕОГРАД

ОСНОВАНА 1891. ГОД.

КНЕЗ МИХАЈЛОВА 14.

Вариете „МЕТРОПОЛ“

ДЕЧАНСКА УЛ. 23 ГОРЊИ СПРАТ

БЕОГРАД

Препоручује велики априлски програм, од првокласних артиста и артисткиња

Почетак тачно у 10 часова увече

УЛАЗНИЦА 20— ДИНАРА

Претплатите

се

на

„Comoediј“

ОГЛАШУЈ У „СОМОЕДИЈ“.

Два знаменита јубилеја

Лорд Бајрон

Навршило се сто година од смрти лорда Бајрона. Цео културни свет прославио је ту стогодишњицу.

На свечаном скупу Лондонског Песничког Друштва говорили су, у име својих земаља и посљаници Грчке, Француске, Италије, Польске и других народа, Јер не постоји песник који би имао већег утицаја на књижевности других народа. Мрачни и узвишиени романтизам Бајронов, који се гади свега ситног и налази најзад, као једино достојно великог и правог човека, борити се за слободу угњетених народа дао је огромна полета и француској и талијанској и немачкој књижевности, а за Пољаке и Грке утицај његов се уопште не да измерити.

И на српску литературу, често из друге руке наравно, имао је Бајрон велика утицаја, а његова песничка етика: »све, све, нека је и грех, само не сићушно«, инспирисала је најлепше странице Јакшићеве, његов револт противу цинкарске Европе, која се срамно развенчала са великим и благородно узвишиним циљевима истинског.

Анатол Франс

Анатол Франс чијих осамдесет година слави цео свет, мада тат столетног рада многобројних је директни наследник најфинијих нарапштаја. Етика Анатола Франса и најаристократских особина са је да ће човечанство и поред француског духа, успео је да се свих злих инстиката и злог научии приступачним и најширој слеђа, постати све боље, не упублици. Он је данас живо олицеточење француског духа: ведра ја-сна, отворена и мудра без пептерије. Лакоћа и грација Ана-

У драми Бајрон се држао стваре теорије три јединства. Студија Художественог Театра, у последње време, радила је на његовом »Каину«. Иначе на сцени успеси су му мали, јер су му комади лирске експозије, готово без радње.

ности. Човек ће постајати све бољи и благороднији да би живот у друштву био могућији. А човек не може живети ван друштва. Друштво, целина, формира човека јаче и напредније но што су то чиниле религије.

За позориште је Франс прилично адаптиран, а његова величанствена, духовита и јетка новела Кренк бил (коју је удесио за позорницу са Гитријем) држи се и сад на репертоару. Јадни Кренк бил не разуме свирепост друштва које га је одгурнуло због неколико дана неираведно пролежане апсе. Он је протест противу лажног друштвеног морала: протест јадан, кукаван а речит.

Музички живот

Чешка недеља

Тако се некако дододило: Ма Vlast од Сметане у Филхармонији; (диригент г. Христић) »Продана Невеста« од Сметане (диригент г. Брезовшек), у Опери; Прашки учитељи у Касини.

Ма Vlast је дивна, љупка, мистична и силовита апотеза чешке природе и старога Прага, са његовим тврђавама, водама и перспективама.

Продана Невеста код нас иде увек врло добро, јер је блиска. Особито се истакао г. Писаревић, снажном извајашћу улоге; г. Ријавец чији глас звони славујски, и који иде из триумфа у триумф; и г. Милутиновић који је у епизодним улогама ванредан: он је ишао до врхунца свеже, неприсиљене и инстинктивне комике, која сваког осваја и придобија.

Прашки учитељи створили су од свога хора — оркестар и њи- ме постизавали често неверо-

Анатол Франс са својом супругом и унуком.

ватне оркестарске ефекте. Њихов диригент г. Долежил који у понечем сугестивном, хипнотизерском, опомиње на Никиша, задијвио је Београд.

Станислав Винавер.

P. S.

Морам напоменути да је на све ове музичке чешке манифестације било сразмерно недовољно публике. То долази и од тога што се у једном делу наше јавности гомилају за сву чешку музику тако искључиви и грандиозни епитети, да побуђују код публике обратно дејство: искретане, и сумњу. То се увек постиже тим начинима. Међутим и чешка музика и чешки извођачи заиста значе за нас много, и свак губи музички коме су се ове манифестације омакле било случајно, било по његовој волји.

С. В.

„Борис Годунов“ у Риму

Римски листови и уметничке ревије, баве се ових дана опширно приказом чувене руске опере »Борис Годунов« од Мусоргског, која је када за Рим била једна врста новитета. Успех је толико

велики да се у позоришту »Ко-тсанци«, где се даје опера, не допао у Риму, да су се сви кри-може уопште места добити од силне навале.

Опера је у рукама истакнутих талијанских артиста, као што су маестро Витале, и Римски Корсаков, певачи Замбони, Дс Педрис, За-левски, Симон ит. д.

»Борис Годунов« се толико расписали и нашли повод да претресају, без мало целокупну руску музику. Ту се опшири говорило о Бородину, о Аренскину, о Чайковском, Лядову, о Соколову и т. д.

ФИЛМ

Књижевници и уметници о филму

Филмофоби, непријатељи филма, одричући му уметност, радо истичу и факат, да се у сарадњи филма не налазе, изузев веома малог броја, чувени и познати светски књижевници и уметници, из разлога што му и сами не придају важности и као уметности и као културном фактору. Међутим више анкета утврдило је, да је ово апсолутно нетачно. Велики број светских познатих интелектуалаца дало је најбоље мишљење о филму, гледајући у њему не само нову, »седму« уметност, већ и мohan културни фактор, од кога се може много очекивати у будућности.

Недавно је и један руски филмски часопис приредио анкету позвавши познатије књижевнике и уметнике да даду своје мишљење о филму, односно да дефинишу свој став према филмској уметности. Између имена оних, који су се до сада одзвали на ову анкету, налазимо и имамо: Станиславског чувеног редитеља Москов. Худож. Театра, Герхардта Хауптмана, познатог немачког књижевника, Аркадија Аверченка и Н. Тифи, руских хумориста, Евреинова, позоришног писца,

Диана Карене, једне од руских филмских глумица. Ми доносимо резиме ових одговора.

К. Станиславски:

»Пре него што се почиње плашити и викати о пропасти естетске културе с напретком и усавршавањем филма, треба изучити његове законе, и тада ће се моћи благословити или анатемисати. Многи се плаше победе филма над позориштем. Ја лично убеђен сам да, ако се успе да се од филма начини оруђе духовне културе, да он ипак никада неће моћи да замени позориште.

Позориште и филм леже на различитим темељима, и то што нас узбуђује, привлачи и очарава позориште, то никада не може постићи филм. Може само бити о томе речи: да ли ће човек радије отићи у позориште, где нас одушевљава, узбуђује жив глумац, или у кинематограф, где живу реч замењује што концентрисанији пластични израз, што боља мимика са извесним потребним ритмичким изражавањем.«

Хауптман:

»Ниједна врста уметности није тако дубоко продрла у народ, као

филм. Потреба филмске уметности је тако велика, као једном интелектуалцу литература и једном пароду хлеб и кромпир. Пловове филма пројдирају цео насељени свет, не утробом својом, већ жудним, гладним очима. Ипак може се рећи: мора доћи онај дан, када ће у филмској производњи надвладати осећање највеће одговорности за његову улогу у култури човечанства. У противном, она је осуђена на пропаст, јер увек пропадају сви ти, који разбојнички управљају трима стварима: самом уметности, народним материјалним добрима и народном душом.«

А. Аверченко:

»Пре неколико стотина година, када је штампање књига тек било пронађено, сигурно су постојали старински Аркадији Аверченци, којима су се такође обраћали — као ви мени: што мислим о филму — шта они мисле о штампању књига? Има ли штампање књига будућност? Да ли је корисно или штетно?«

Ти стари Аркадији, узевши озбиљан изглед, завалили су се на наслон старијих фотеља и важно говорили:

— А шта ви о томе мислите? Идеја штампати књиге није глупа. Наравно, штетне књиге не треба штампати, а корисне могу бити још корисније.

Тако је сада и са филмом. Како ја гледам на филм?

— О, Боже мој... Како гледам?.. Са насладом, са узбуђењем... Са таквим узбуђењем као кад читам добре књиге. Има наравно, и глупих филмова, али ништа зато. Због тога као бисер сијају добри, уметнички филмови, дужан је сам да постојано иде

Евреинов:

»Филм представља сам по себи самосталну уметност, која се дели на: филмску драматургију, филмску декорацију, филмску интерпретацију и филмску технику.«

У детаљима, као аутору теорије монодраме, ја волим филм зато, што се у њему могу у ванредним облицима да изразе принципи монодраматизације, где гледаоц може готово подједнако да преживљава са јунаком дела.«

Н. Тифи:

»Ако се сада још може поставити питање: »Да ли је филм уметност?« — то је само зато, што се филм готово искључиво налази у рукама људи, који су у стању да, поводећи се за укусом најшире публике, стварају дела која у себи најмање имају праве уметности — што је чест случај. Међутим филм може и мора да буде права уметност. И време је!«

Диана Карени:

»Ја мислим, да је од свих грана уметности филм најпотпунија, најкомплекснија и најтежа.«

За филмског глумца није довољно само урођен стваралачки инстинкт. Да би постепено васпитао укусе и интелект гледаоца, дужан је сам да постојано иде

путевима савршенства, по могућству да му се приближи.

Немају права они, који тврде да спољни облици сметају испољавању битности, да се они морају растворити у суптанцији. Форма и суптанција сливени су и допуњују једно друго.

У наше доба филм се може поделити у две велике категорије:

Творци модерног филма

Давид У. Грифит

— Највећи и најчуднији редитељ нашега времена —

Као и у многих великих америчких раденика, и код Грифита је то послато од разних аутора, је крајње немирна, управо неурядна природа и потпуно одсуство система у раду. Али уједно његово колосално памћење, и некакво унутрашње осећање, дозвољава му да се снађе тамо, где би се други безнадежно изгубио.

Пред Грифитом никада не лежи готов сценариј: своје филмове он ствара за време проба, и чине одмах да снима. Затим једнотада се присећа свих ситница и поправака. Кад Грифит позове своје редитеље, директоре и глумце, да се поразговарају о новом, будућем филму, у прво време лико година, и што му је сада разговара се о чему било — о пало на памет. Своју тему Грифит не разрађује, већ одмах прио большевицима, али никако о филму. Затим Грифит почине диктирати своме секретару телеграме. Карактерна особина Грифитова је потпуно негирање поште као начина одржавања веза. Писма нити пише, нити чита, и примљена носи у цеповима неотворена, растура их свуда, где се бави, док их негде не заборави.

Његов кабинет, у хотелу »Злотвора« за филм »Делеко на Клариц« у Њујорку, препун је истоку, Грифит је пробао преко

I. Сензуални филмови, чији је успех основан на разноврсности спољњег утицаја и компликованости лако схватљиве интриге.

II. Васпитно — моралистички филмови, у којима се од стране глумаца предаје публици снага, радост и тешка стваралачка превивљавања.*

Давид У. Грифит. — David W. Griffith.

100 кандидата. — Испит је брз, и ни мало пријатан за глумачко самољубље: кандидат излази на средину собе, где столица, покривена капутом, представља кућу, планину, коња — шта хоћете. Пред том декорацијом, и под погледима других кандидата, глумец треба да глуми све шта се

од њега захтева. Грифит има неколико старијих глумаца, који узимају у тим пробама видног учешћа, демонстрирајући пред кандидатима улоге, и дајући на тај начин потребан тон. Свршивши са избором глумаца, Грифит их брзо заборавља и сав се предаје раду око декорација, костима, и т. д. И ако његов рад даје хаотичан утисак, ипак се доцније увиђа, да ни једна ситница нија заборављена, а целокупна интерпретација још једном доказује његове изврсне особине највећег филмског редитеља нашега времена.

Грифитов шофер — Јапанац — морао је да научи, да управља аутомобилом јурећи вратоловном брзином. У већини случајева успева му да избегне затвор због тога, али, ипак, завири по некад и тамо. Кад полицијац сазна да у аутомобилу седи Грифит, обично га пушта одмах.

»Ако моја жена или ћи дозна да сам ухапсио Грифита — објаснио је свој случај један чувар закона — ствараоца »Изгњечених цветова« и других филмова — онда мени нема више живота!«

ФИЛМСКЕ НОВОСТИ

Ових дана једно предузеће виђено, муслиманима забрањено снимало је у Алжиру филм »Ужаси Сахари«. У филму је оригинални штрајк паје дуго трајао. Апаратери нису се мицали с места, а надничари да не би изгубили надницу, ускоро се вратише на посао, не обраћајући више пажњу што их снимају. Тако су неколико франака наднице били у коме је изгледа све било пред-

Шта је ново у Холивуду

Чувени квартет се забавља: Шарло, Јубић, Дуглас и Мери. — Čuveni kvartet se zabavlja: Šarlo, Ljubić, Duglas i Meri.

Дуглас Фербенкс, који је дуже од једне године носио бркове и дужу косу због његове улоге у великом филму »Багдадски просјак«, недавно је подсекао косу и обријао бркове. Дуглас је са својом женом, Мери Пикфорд, отпутовао у Париз.

У идућем филму Мери Пикфорд играће и Чарли Чаплин и Ерик Лубић. Изгледа да ће се Дуглас Фербенкс, пошто заврши у току идуће зиме своје последње филмове, повући на дужи одмор.

Чарлс Чаплин ће јавно објавити, да је ишац и Нирвианс није више његова партнёрка. За нове филмове Чарли је ангажовао Мис Греј, која је раније играла у његовом чувеном »Киду«.

— Некадашња француска а сада америчка »звезда« Адолф Менжу (познат и код нас из филма »Шеик«), после великог успеха у улози Луја XIII у Дугласовом филму »Три мускетара«, имао је такође великог успеха у филму »Париски женар«. Ерик Лубић ангажовао га је сада за један његов најновији филм.

— Према једној вести изгледа да ће Ерик Лубић, чим заврши свој последњи филм »Манон Леско«, вратити се у Немачку. Не зна се, међутим, колико би се тамо бавио.

Најновији „Сенет Герл“: Алиса Деј у најбољој својој улози. (Партер Алисе Деј је такође нов амерички комичар Хари Лангон).

Филм у Кини

Шу Ху је стар тридесет година или изгледа — што је мало чудно и честа ствар код азијата — тако, као да му је највише двадесет година. Он је учен, скоро мудрац (у 18 години примнио је диплому шангајског Универзитета).

Први велики успех Шу Ху-а је у кинеском филму »Вео среће«. После тога успеха Сеси Хајакава га је позвао да учествују у филму »Битка«, израђеном по чувеном роману Клод Фарера, у уло-

Млади кинески филмски глумац Шу Ху — Mladī kīneskī filmskī gūmac Shu Hou.

У једној од највећих држава на земљиној кугли, Кини, филмска уметност се налази у првом стадијуму развитка.

Данашњи најзначајнији и најбољи кинески филмски глумац је Шу Ху. Оно што је Сеси Хајакава за Јапан, то је Шу Ху за Кину.

Шу Ху у улози слепог Чана | — Shu Hou u ulozi slepog Ssehenga I.

Шу Ху у улози слепог Чана | — Shu Hou u ulozi slepog Ssehenga I.

и Хирота. По завршетку овог филма Шу Ху се враћа у Кину и узима видног учешћа у првој кинеској фабрици филмова »Паун«. Ову фабрику је основао некадашњи кинески министар финансија Чу Це Чие. Предузеће има два велика филмска атеља: једно у Пекингу и једно у Шангају, снабдевено са најсавршенијим средствима у филмској техничци.

Лепе омиљене жене у филму

На последњем конкурсу за лепоту ногу Виола Она, коју обожавамо и као глумицу и као Дане је добила прву награду. — На ро- жену: Присцилла Дин — Она, коју обожавамо и као глумицу и као жену Присцилла Dean.

У царству филма

Кади чувеног Григорија Распутина, Нових, налази се сада у Паризу. Она је ових дана понудила једном филмском предузећу прераду у филм њених мемоара, који по њеним речима, бацајуће, приликом једног женског збосавим нову светлост на живота, и том приликом показала изјеног оца и догађаје пре рата и у току рата у Русији.

Предузеће »Камински« у Паризу пустило је у промет врло интересантан филм »Моцарт«. У филму се износи детинство, зрелост, спек, несрећа, беда, болест и филм: »Дон Жуан и Фауст«.

Анкетом организованом од стране часописа „Cine pour tous“, Марсел Лербије признат је за интересантан филм »Моцарт«. У најбољег савременог филмског режитеља у Француској. (Скорије у Београду био један његов успех, несрећа, беда, болест и филм: »Дон Жуан и Фауст«).

СПОРТ

Највећи спортски илустровани лист, у издању „Илустрације“ почеће да излази у Београду 11 маја ове године.

SPORT

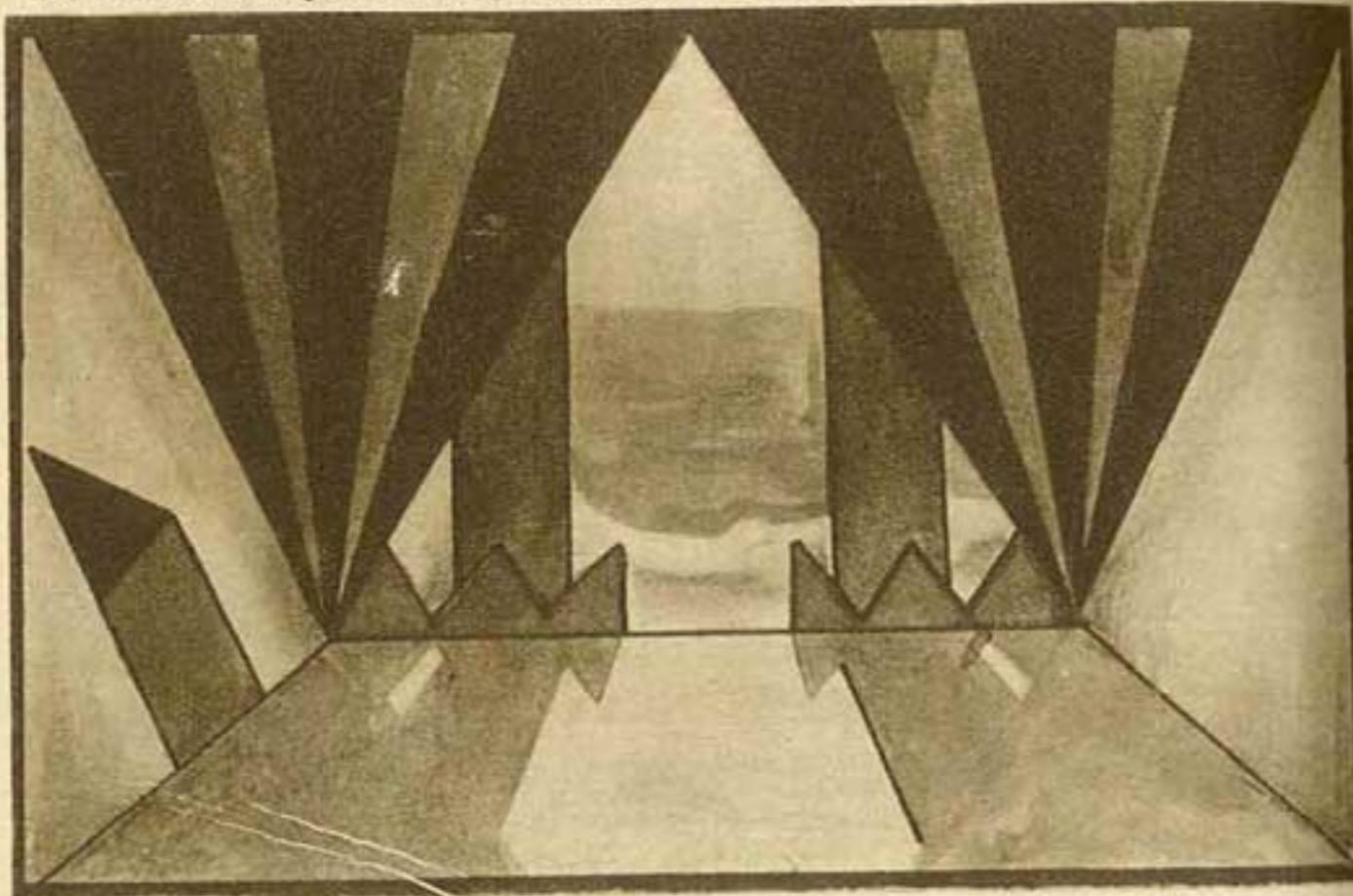
Najveći sportski ilustrovani list, u izdanju „Ilustracije“ počeće da izlazi u Beogradu 11 maja ove godine.

Наши млади

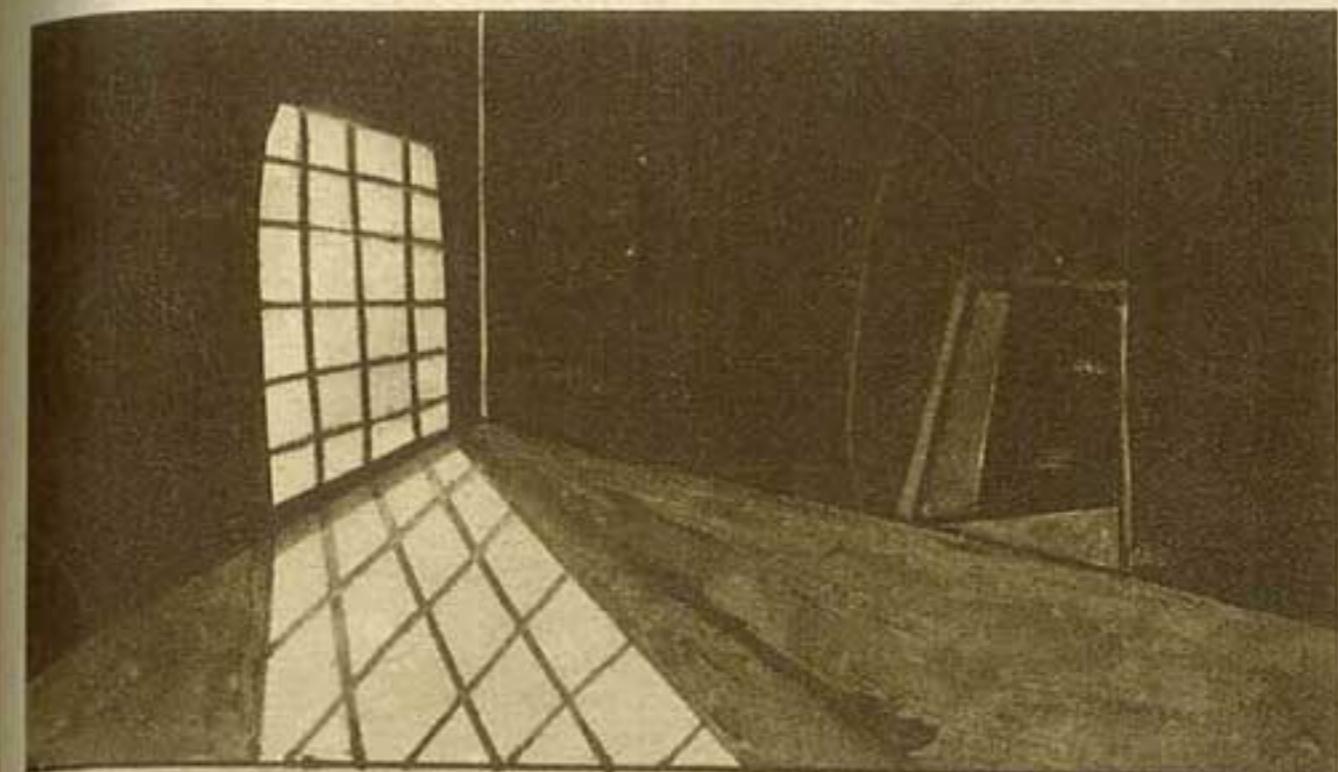
Београдски »Мали Театар«

Од идуће сезоне, почеће да сви наши млађи сценографи моћи ради у Београду једно ново позориште, »Мали Театар«, са врло интересантним програмом рада. Бина »Малог Театра« биће »Мали Театар« биће бина где ће место, где ће се експериментисати се првенствено играти домаћи и где ће се тражити нови путеви и пропагирати наши домаћи аутори, где ће се неговати југословенска драма упоредо са свим новим начином режије и инсценирања.

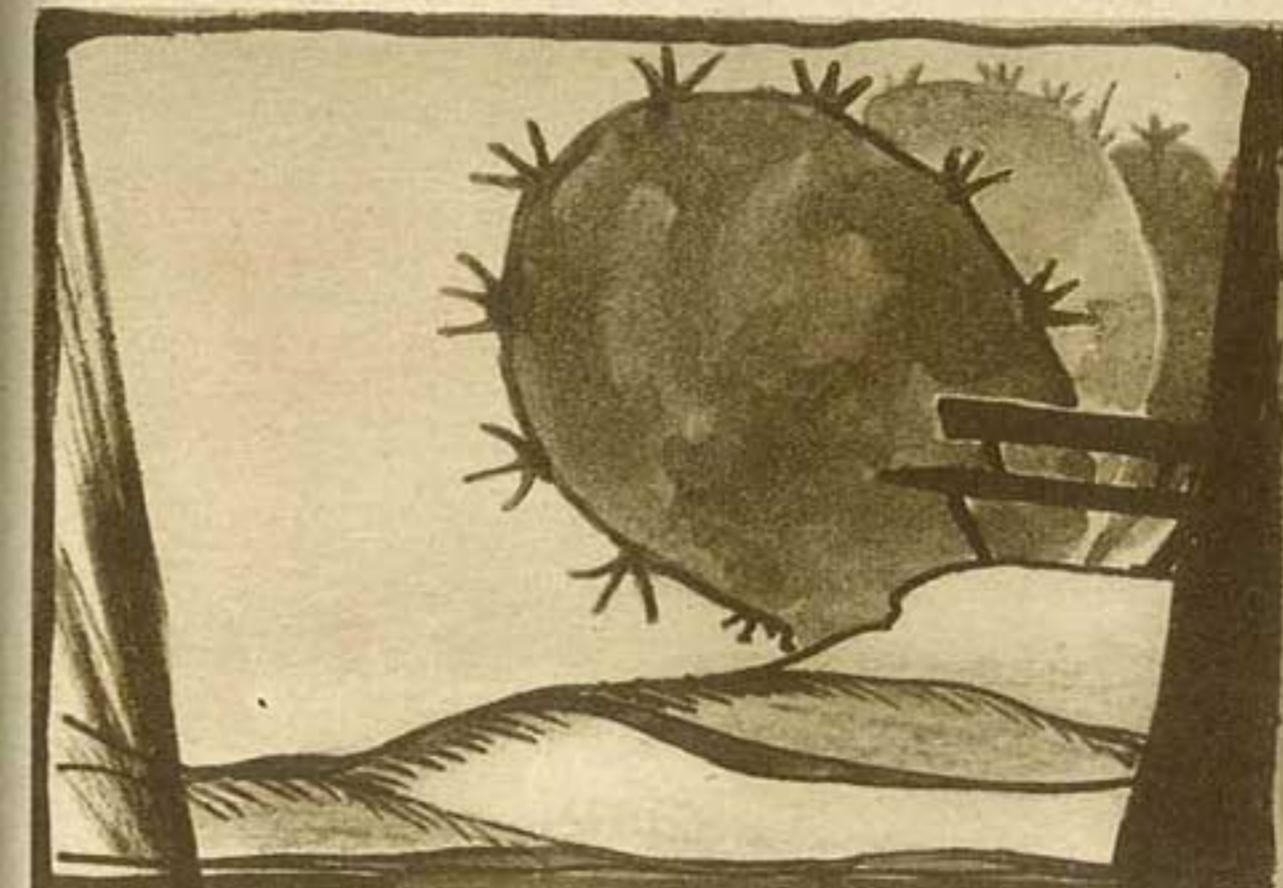
У недостатку правих драма, »Мали Театар« ће инсценисати приповетке и романе наших аутора, без обзира каквом правцу или школи они припадају. Према томе не само тиме што ће о њему увек сцена »Малог Театра« биће приступачна свима ауторима, а првенствено најмлађим, који још не могу да пласирају своје радове развијање овог позоришта било по већим позориштима. Осим тога отежано.

Нацрт декора од г. Коњевода, сликара, за „Мали Театар“: Тераса. — Nacrt dekora od g. Konjevoda, slikara, za „Mali Teatar“: Terasa.

Нацрт декора од г. Коњевода за „Мали Театар“: Соба. — Nacrt dekora od g. Konjevoda za „Mali Teatar“: Soba.

Нацрт декора од г. Коњевода: Приморски пејсаж. — Nacrt dekora od g. Konjevoda: Primorski pejsaz.

Osiječko kazalište

Gostovanje Nine Vavre

U četiri predstave, 27., 29., i 30. marta i 1. aprila gostovala je u Osijeku odlična zagrebačka glumica gospoda Nina Vavre. Nastupila je u glavnim ulogama ovih dela: Elektra, od Hofmannsthal-a; Ekvinocej, od I. Vojnovića; Hasan-agicina, od M. Ogrizovića i Lomača, od A. Strindberga. Velika umetnost gospode Vavre našla je u Osijeku zahvalnu publiku i ovo gostovanje bilo je pravi umjetnički doživljaj i ovde se neće tako brzo zaboraviti kreacije leđen Ekvinoceju.

Otmica Sabinjanaka.

Stara nemačka lakrdija od Shönthana „Otmica Sabinjanaka“ provirila je iz prašine i pokazala mnogo životne snage. Čudno, da se gotovo svuda, a ipak spontano, pojavljuje težnja za povratkom k starom, dobrom teatru, i bježanje

Г-ђа Зора Вуксан-Барловић. — G-đa Zora Vuksan-Barlović.

od papirnate literature!). Klasičnoga Smirantskog direktora kreirao je g. A. V. Bek i veliki deo uspeha ide njemu u zaslužni. Ostale su glavne uloge igrali gospode Zora Vuksan-Barlović, Oliva Jankova, Ivica Branković, Leposava Jovanović, gospoda Daneš, Vaso Veselinović, Dujam Biluš i Moris Majnarić.

Gostovanje Hudožestvenika

Grupa Umjetnika Moskovskog Hudožestvenog Teatra posetila je i Osijek i priredila četiri predstave: 6. aprila „Selo Stepančikovo“ od F. M. Dostojevskog, 7. „Gospoda s mora“ od A. Ibsena, 8. „Bitka života“ od Ch. Dickensa, 9. „Ujak Vanja“ od Čehova.

Vilharovo veče

Savez osječkih društava uz sudjelovanje Filharmonijskog Udrženja priredio je 11. aprila svečano

Г-ђа Мица Гавриловић. — G-đa Mica Gavrilović.

veče u čast komponisti S. Vilbaru, koji je došao u Osijek. Izvodile su vokalne i instrumentalne kompozicije zaslужnog našeg muzičara.

Gostovanje M. Milutinovića

12. o. m. gostovao je u operi „Pagliacci“ tenorist beogradske opere g. Milorad Milutinović.

Mignon

13. o. m. davana je prviput u sezoni Thomasova opera „Mignon“ s gdom Štefom Rodanec u naslovnoj partiji. Ostale glavne partije pevali su gda Zita Kovač; gospoda

Буро Малинијак, капелник Народ.-Казалишта у Осеку. — Gjuro Malinjak, kapelnik Narod. Kazališta u Osekiju.

Dušan Mitrović, Rudolf Bukšek i drugi. Dirigovao je kapelnik g. Maliniak, a režirao g. Dušan Mitrović.

Majstorica Ruža

U sredu, 16., o. m., davala se prvi put u Osijeku najnovija drama Joze Ivakića „Majstorica Ruža“. Naslovnu je ulogu igrala gđa Mica Gavrilović, a ostale uloge gospode M. Tekulin, M. Rakarić, L. Jovanović, gg. Bek, Stojković, Gavrilović, Barbarić, Biluš, Veselinović, Tanhoper, Majnović i Rakarić. Re-

Г-ђа Олива Беркеш-Јанкова. — G-đa Oliva Berkeš-Jankova.

žirao je g. Gavrilović. Premijeri je prisustvovao sam autor.

Г. Владимира Мађенића, као граф Луксенбург, у истоименој оперети. — G. Vladimir Majhenić, kao graf Luksenburg, u istoimenoj opereti.

Са јадранских страна

Сплитски уметнички живот

Прослава Сметане

(Концерт сплитског „Звонимира“)

100-годишњица рођења Б. Сметане сплитско Народно Позориште прославило је са изведбом »Продана Невеста«, а друштво »Звонимир« и »Филхармонија« са свечаним концертом по овом распореду: 1. прослава (проф. Алфредић о Сметани), 2. »Три јахача«, 3. предигра »Либушке« 4. »Влтава« 5. Увертира »Продане Невесте«, 6.) »Из ческих лугова«, 7. »Ческа песма« саме композиције, и то најбоље, Сметане.

Нарочито, код изведбе, истакао се оркестар (са 60 инструмената), који је под палицом М-а Храздире, са еланом и темпераментом дао одличну интерпретацију Сметанине Симфонијске музике.

Сплитска штампа је похвалила изведбу, једнодушно. Доносимо водба одлична.

Мешовити хор сплитског „Звонимира“. — Mešoviti hor splitskog „Zvonimira“.

Једна наша млада пианисткиња

Г-ца Јелена Пауновић

Читамо у новосадским листовима о великом успеху који је тамо имала наша млада пианисткиња г-ца Јелена Пауновић, приликом Словенског Матине-а.

Г-ца Пауновић учила је Пештанска и Прашки Конзерваторијум, и прошле године завршила је у Прагу »мајсторску школу« код познатог професора Хофмајстера. Под његовим окриљем приредила је у Прагу неколико концерата, појњевши на њима велике успехе, какве још ни један наши уметник није постигао у Прагу. Опене чувених музичара, Сука, Долежила, Чернија и других, пуне су одушевљене похвале, и поводом једног њеног концерта који је дат убрзо после Сауера, пореде је са овим уметником, који је и нашој публици познат. Прва Српкиња која је свршила прашку »мигровску школу« добила је у дипломи нарочиту похвалу.

Г-ца Пауновић приредила је у Новом Саду 16 априла свој концерт, и како смо обавештени

Г-ца Јелена Пауновић. — G-za Jelena Paunović.

из кратко време извешће у Београду један концерт. У програм тога концерта ушао би велики Orgel-Konzert од Баха; Шопенову Harfen-Etude; Скрјабиново Ноќтурно за леву руку; Брамсово Scherzo es-moll; Листову As-dur Концертну Етиду и Сметанину Концертну Фантазију.

J. P.

Мале вести „Comoedie“

Концерти за децу у Енглеској

У Енглеској постају мода и правило концерти за децу. Пре недељу дана одржан је у Лондону такав један концерат, под управом Адријана Була. Он је давао кратка објашњења о стилу комада. Присуствовало је око 2 хиљаде деце. Давана је: Визардова Серенада, Бетовенов Сон-

дино, Корал Ханса Закса [из Мајстерзингера], скерцо из Чайковске IV симфоније, и Бетовнова увертира Леонора (треха). Концерт, са објашњењима, трајао је један сат. Раднички центри у Ливерпулу, Манчестеру, Глазгову, Бирмингену, Единбургу имају овакве концерте већ од дужег времена.

»Дауст« у Београду

Г. Милорад Јовановић, басиста београдске Опere, у својој успелој партији Мефисофелеса. Ускоро ће дати свој концерат у Београду. — G. Milorad Jovanović, basista beogradske Opere, u svojoj uspeloj partiji Mefistofelesa. Uskoro će dati svoj koncerat u Beogradu.

Одговорни уредник Н. Трајковић, Скопљанска 18. — Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зринић, директор „Илустрованог Листа“. — Тифдрук и офсет штампа Графичког Завода „Макарије“ А. Д. Београд—Земун